

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

БЮДЖЕТНЕ ПРАВО

ПРОГРАМА

**вибіркової навчальної дисципліни
підготовки студентів освітнього ступеня магістр
Спеціальність 081 Право**

01 Спеціалізація: Публічна служба

**Івано-Франківськ
2017 рік**

Розроблено та внесено навчально-науковим юридичним інститутом
Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

Розробник програми:

Грицан Ольга Анатоліївна - доцент кафедри конституційного, міжнародного та
адміністративного права, кандидат юридичних наук

Обговорено та рекомендовано до видання Вченою радою навчально-наукового
юридичного інституту

18 лютого протокол № 2

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Бюджетне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 081 право.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- 1) зміст інститут бюджетного права, його окремих інститутів і норм;
- 2) практика реалізації бюджетно-правових норм;
- 3) теоретичні засади бюджетного права та процесу, розроблені дослідниками фінансового права.

Міждисциплінарні зв'язки: Бюджетне право як інститут фінансового права містить норми щодо організації бюджетної системи та бюджетного устрою, а також бюджетного процесу України.

Місце бюджетного права в системі суспільних наук:

- «Бюджетне право» і «Економіка». Категорія бюджету посідає одне з ключових місць у мікро- та макроекономічній теорії.

Місце бюджетного права в системі юридичних наук:

- найбільш тісно дисципліна «Бюджетне право» пов'язана з такою галузевою юридичною дисципліною як «Фінансове право», оскільки бюджетне право є одним із інститутів фінансового права;

- оскільки податки, збори та інші загальнообов'язкові платежі є основою наповнення бюджету будь-якої держави «Бюджетне право» пов'язане з навчальною дисципліною «Податкове право»;

- основними учасниками бюджетних правовідносин є органи державної влади та місцевого самоврядування, а також їх посадові особи, які реалізують свої державно-владні повноваження. Це засвідчує зв'язок «Бюджетного права» та «Адміністративного права».

- зв'язок «Бюджетного права» та «Конституційного права України» полягає у тому, що процес прийняття закону про Державний бюджет є різновидом парламентської процедури.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Змістовий модуль 1 «Загальні засади бюджетного права».
2. Змістовий модуль 2 «Бюджетний процес та контроль за виконанням бюджету».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою дисципліни «Бюджетне право» є формування теоретичних і практичних знань в галузі бюджетного права, набуття загального уявлення щодо змісту основних категорій бюджетного права та бюджетного процесу.

1.2. Завданнями вивчення дисципліни є формування в студентів уявлення про бюджетне законодавство, практику його застосування, а також існуючі бюджетно-правові теорії.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- категорії бюджетного права;
- специфіку окремих стадій бюджетного процесу;
- сутність та принципи бюджетної системи;
- особливості правового статусу Рахункової палати України,
- структуру та значення бюджетної класифікації;
- зміст міжбюджетних відносин;
- бюджетні повноваження органів місцевого самоврядування;
- особливості формування місцевих бюджетів.

уміти:

- аналізувати чинне бюджетне законодавство та тлумачити його норми;
- проводити аналіз бюджетного процесу в цілому та його окремих етапів;
- надавати оцінку законності дій або бездіяльності суб'єктів бюджетного процесу;
- застосовувати акти бюджетного законодавства для вирішення практичних завдань;
- визначати шляхи реформування міжбюджетних відносин в Україні.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 «Загальні засади бюджетного права»

Тема 1. Загальна характеристика бюджетного права

Поняття бюджетного права. Бюджетне право як підгалузь фінансового права. Предмет і метод бюджетного права. Поняття, зміст, та структура бюджетних правовідносин. Суб'єкти бюджетного права. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування як учасники бюджетних правовідносин. Повноваження учасників бюджетних правовідносин. Повноваження окремих учасників бюджетних правовідносин державного та місцевого рівнів.

Джерела бюджетного права і бюджетне законодавство. Правові основи і правовий режим бюджету.

Структура і особливості бюджетного законодавства. Закони про фінанси і щорічні акти про бюджет, акти про затвердження звітів про виконання бюджетів. Підзаконні акти. Бюджетне законодавство України, його співвідношення з нормами міжнародного права. Особливості закону про бюджет. Історія розвитку українського бюджетного законодавства.

Норми бюджетного законодавства. Процесуальні і матеріальні норми, бюджетні процедури. Дія норм бюджетного законодавства в просторі, в часі, за колом осіб.

Поняття і значення принципів бюджетного права. Загальноправові принципи в бюджетному праві: єдності; законності; гласності; справедливості; федералізму; дотримання балансу інтересів суспільства, особистості, держави; дотримання фінансової дисципліни; невідворотності відповідальності за фінансові правопорушення та ін. Спеціальні (галузеві) принципи, на яких базується бюджетне право. Принципи формування витрат і доходів (універсальності; пріоритету витрат над доходами; єдності бюджету; сукупного покриття витрат бюджету; збалансованості бюджету; ефективності встановлення доходів). Принципи побудови бюджетної системи (єдності бюджетної системи; самостійності бюджетів; рівності бюджетних прав муніципальних утворень; розмежування доходів, витрат і джерел фінансування дефіциту бюджету між бюджетами). Принципи організації бюджетного процесу (плановості; спеціалізації бюджетних показників; результативності та ефективності використання бюджетних коштів; повноти відображення витрат, доходів і джерел фінансування дефіциту; достовірності бюджету; адресності та цільового характеру бюджетних коштів; підвідомчості витрат бюджету; прозорості; єдності каси).

Тема 2. Бюджетний устрій і бюджетна система як об'єкт правового регулювання

Поняття бюджетного устрою і бюджетної системи відповідно до українського законодавства та їх співвідношення. Принципи бюджетної системи. Бюджетна система та фінанси міжнародних організацій.

Значення державного бюджету в бюджетній системі України. Місцеві бюджети. Концепція соціальних фінансів. Бюджети державних позабюджетних фондів.

Поняття бюджетної класифікації. Склад бюджетної класифікації згідно українського законодавства. Класифікації видатків бюджетів. Класифікація доходів бюджетів. Класифікації джерел фінансування дефіцитів бюджетів. Структура коду бюджетної класифікації. Основи інституційного підходу в бюджетному праві і економічній науці. Операції сектору державного управління, їх класифікація. Зміна фінансових і нефінансових активів, зміна зобов'язань.

Єдність бюджетної класифікації. Рівні деталізації бюджетної класифікації. Еволюція бюджетної класифікації, економічна, функціональна, відомча класифікації.

Міжбюджетні відносини. Єдність бюджетної системи і самостійність бюджетів, розмежування доходів, витрат і джерел фінансування дефіциту між бюджетами, рівність бюджетних прав. Регулювання міжбюджетних відносин. Міжбюджетні трансферти: дотації, субвенції, субсидії. Урядові програми розвитку міжбюджетних відносин.

Тема 3. Правове регулювання доходів, видатків та джерел фінансування дефіциту бюджетів

Поняття доходів бюджету з правової точки зору. Повноваження публічно-правових утворень з формування доходів бюджету. Види доходів бюджету відповідно. Правове регулювання процесу зарахування і розподілу доходів державного бюджету. Правове регулювання процесу зарахування і розподілу доходів місцевих бюджетів. Правове регулювання процесу зарахування і розподілу дохід бюджетів державних позабюджетних фондів.

Поняття витрат бюджету з правової точки зору. Види бюджетних асигнувань і складові частини витрат.

Витратні зобов'язання публічно-правових утворень. Порядок надання бюджетних інвестицій. Порядок надання субсидій юридичним особам.

Правове регулювання державних запозичень України. Правовий режим внутрішніх джерел фінансування дефіциту бюджету. Правовий режим зовнішніх джерел фінансування дефіциту бюджету. Правове регулювання бюджетних кредитів.

Змістовий модуль 2 «Бюджетний процес та контроль за виконанням бюджету»

Тема 4. Правове регулювання бюджетного процесу

Поняття бюджетного процесу, стадії бюджетного процесу. Поняття бюджетного (фінансового) року і бюджетного періоду. Учасники бюджетного процесу.

Стадія складання проекту бюджету. Бюджетна політика. Правове регулювання стадії складання проекту бюджету. Особливості складання

проекту державного бюджету. Особливості складання проектів місцевих бюджетів.

Загальні положення про розгляд і затвердження проектів бюджетів: правове регулювання. Розгляд і затвердження проекту державного бюджету. Розгляд та затвердження проектів місцевих бюджетів як стадія бюджетного процесу.

Виконання бюджету: поняття і принципи. Правове регулювання зведеного бюджетного розпису та касового плану. Правове регулювання касового обслуговування та виконання бюджетів. Порядок виконання державного бюджету. Порядок виконання місцевих бюджетів: правове регулювання.

Бюджетна звітність: легальне визначення і склад бюджетної звітності. Правові основи порядку складання, зовнішньої перевірки, розгляду і затвердження річного звіту про виконання федерального бюджету. Правове регулювання порядку складання, зовнішньої перевірки, розгляду і затвердження річного звіту про виконання державного бюджету України та місцевих бюджетів.

Тема 5. Бюджетний контроль

Класифікація видів бюджетного контролю. Види і форми контролю. Попередній і наступний контроль органів представницької влади та органів виконавчої влади. Професійний громадський контроль. Зовнішній і внутрішній контроль. Внутрішній контроль та внутрішній аудит, контроль всередині організації (самоконтроль). Співвідношення бюджетного контролю і аудиту ефективності. Стратегічний аудит, фінансовий аудит.

Оформлення результатів контрольних заходів: подання, припису, укладення та повідомленням контрольних органів. Моніторинг стану контролю та моніторинг фінансового менеджменту. Методи здійснення контрольної та експертно-аналітичної діяльності: ревізія, перевірка, аналіз, обстеження, моніторинг. Стандарти державного і муніципального аудиту.

Повноваження Рахункової палати України як вищого органу зовнішнього державного аудиту (контролю).

Тема 6. Бюджетно-правова відповідальність

Види порушень бюджетного законодавства. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства. санкції, застосовувані до правопорушників бюджетного законодавства.

Співвідношення порушень бюджетного законодавства, бюджетних правопорушень, адміністративних правопорушень і злочинів. Відповідальність за порушення в бюджетній сфері по бюджетному, адміністративного, кримінального та цивільного законодавства. Склад бюджетного правопорушення.

Види порушень бюджетного законодавства. Порушення порядку санкціонування витрат. Порушення звітності. Порушення зарахування та перерахування доходів бюджетів. Порушення, пов'язані з використанням коштів бюджету, переданих на поворотній основі. Порушення принципу

єдності каси. Порушення прийняття зобов'язань за рахунок бюджету (державних закупівель).

Нецільове використання бюджетних коштів: поняття та зміст. Визначення цільового призначення виділених з бюджету коштів. Адміністративна, кримінальна та фінансова відповідальність за нецільове використання бюджетних коштів. Судова практика притягнення до відповідальності. Що триває нецільове використання бюджетних коштів.

Санкції, застосовувані за порушення бюджетного законодавства. Органи, уповноважені до застосування санкцій. Каральні заходи: адміністративна (штрафна) відповідальність і кримінальна відповідальність. Попереджувальні та правовідновлювальні заходи. Призупинення операцій по особових рахунках. Блокування витрат. Призупинення операцій і безспірне списання коштів з банківських рахунків порушників бюджетного законодавства.

3. Рекомендована література

1. Алексеев І.В., Ярошевич Н.Б., Чушак-Голобородько А.М. Бюджетна система: Навчальний посібник. – К.: «Хай-Тек Прес», 2008. – 376 с. – С.51.
2. Бюджетний кодекс України. Науково-практичний коментар: станом на 1 берез. 2011 р. / за ред. Л. К. Воронової, М. П. Кучерявенка. - Х.:Право, 2011.
3. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин - К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.
4. Місцеві фінанси: Підручник / За ред. О.П. Кириленко. – К.: Знання, 2006. – 677с.
5. Нечай А.А. Актуальні питання фінансового права: правові основи публічних накопичувальних фондів: Монографія. – Чернівці: Рута, 2004. – 376 с.
6. Фінансове право України: Навч. посібник [для студ. Вищ. Навч.закл.] / [Л.К.Воронова, М.П.Кучерявенко, Н.Ю.Пришва та ін]; - К.: Правова єдність, 2009. – 395 с.
7. Фінансове право. Академічний курс: Підручник / Орлюк О.П. - К.: Юрінком Інтер. – 2010. – 808 с.
8. Фінансове право: навч. Посібн. / За заг. Ред.. А.Г. Чубенка, Д.М. Павлова / К.: КНТ, 2014. – 600 с.
9. Фінансування центральних органів виконавчої влади із використанням програмно-цільового методу (на матеріалах Міністерства внутрішніх справ та Міністерства надзвичайних ситуацій України) : [монографія] / А. Г. Чубенко, Д. М. Павлов, О. І. Деревчук. – К., 2011. – 212 с.
10. Чернадчук В.Д. Бюджетні правовідносини в Україні: поняття, класифікація та особливості структури: Монографія / В. Д. Чернадчук. – Суми : Університетська книга, 2011. – 172 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання : опитування у вигляді письмових тестів, письмові контрольні роботи, самостійні роботи, колоквиуми, експрес-опитування.